

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι παρατηρήσεις δὲν ἀποτελοῦν κριτικὸ ὑπόμνημα, ἀλλὰ ἔχουν ὡς στόχο νὰ διευκρινίσουν ὀρισμένα σημεῖα τοῦ κειμένου καὶ νὰ ἐπισημάνουν τὴν ἀντιστοιχία τῶν λατινικῶν παραθεμάτων τῆς διατριβῆς μὲ τὰ ἔργα τοῦ Descartes. Δὲν εἶναι βέβαιο, ποιὰ ἀκριβῶς ἐκδοσιὰ τῶν ἔργων τοῦ Descartes χρησιμοποίησε ὁ Μενάγιας. Οἱ παραπομπές γίνονται στὶς προσιτές ἐκδόσεις:

a) R. Descartes, *Oeuvres*. 11 vol., édit. Ch. Adam/R. Tannery (Paris, 1897 - 1913), Paris, 1964 - 1967.

b) R. Descartes, *Correspondance*, 8 vol., édit. Ch. Adam/G. Milhaud. Paris, 1936 - 1963.

Στὶς παρατηρήσεις χρησιμοποιοῦνται οἱ ἐξῆς συντομογραφίες γιὰ τὰ ἀναφερόμενα ἔργα:

I) *Medit.*: *Meditationes de prima philosophia*, στά: Descartes, *Oeuvres* δ.π. τόμ. VII.

II) *Resp.*: (*Meditationes de prima philosophia...*) *cum Respon-*
sionibus authoris δ.π.

III) *Princ. Phil.*: *Principia philosophiae* δ.π. τόμ. VIII, 1.

Ἡ σελιδαρίθμηση τοῦ χειρογράφου δηλώνεται μὲ ἀραβικὸ ἀριθμὸ καὶ μὲ τὶς ἐνδείξεις r ἢ v στὸ περιθώριο καὶ μὲ / στὸ κείμενο. Ὅπου τὸ κείμενο ἔχει ἀραίωση, τὸ χειρόγραφο τοῦ Μενάγια ἔχει ὑπογράμμιση. Ὅπου στὸ κείμενο προστίθενται λέξεις γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση ἢ ἀποσιωπητικὰ σὲ περίπτωσι παραλείψεως κειμένου στὰ παραθέματα, αὐτὸ δηλώνεται μὲ < >.

75, 20: «cogito ergo sum» λατιν., «νοῶ ἄρα εἶμαι».

75, 23: «extensio» λατιν., «ἐκτασι».

76, 1 «cogito ergo sum» λατιν., «νοῶ ἄρα εἶμαι».

76, 11 «de omnibus dubitandum est» λατιν., «πρέπει νὰ ἀμφιβάλλουμε γιὰ ὅλα».

76, 12: (heit), προσθήκη (Γ. Ἀ.).

76, 16 - 17: «aufgehoben ist», μεταφράζεται ὡς «εἶναι ἡρμένο» γιὰ ἀκριβέστερη ἀπόδοσι τοῦ νοήματος.

- 76, 22 - 26: Princ. Phil. σ. 5 § 1.
 76, 26 - 28: Princ. Phil. σ. 5 § IV στ. 1 - 2 έως σ. 6 § IV στ. 1 - 2.
 76, 26 (...): προσθήκη (Γ. 'Α.).
 76, 28 - 31 Princ. Phil. σ. 6 § V στ. 8 - 11 Medit. σ. 17 στ. 2 - 10.
 76, 32 - 33: Princ. Phil. σ. 5 § II στ. 12 - 14.
 76, 35 - 37: Princ. Phil. σ. 6 § VII στ. 31 - σ. 7 στ. 3.
 76, 37: (...): προσθήκη (Γ. 'Α.).
 76, 37 - 40: Princ. Phil. σ. 7 § VII στ. 4 - 9.
 77, 17: «cogito ergo sum» λατιν., «νοῶ ἄρα εἶμαι».
 77, 23: «sum tantum» μᾶλλον διατύπωση τοῦ Μενάγια.
 77, 25: (...): προσθήκη (Γ. 'Α.).
 77, 27: «advenientia» μᾶλλον διατύπωση τοῦ Μενάγια ἀντὶ «venientia».
 77, 27: (...): προσθήκη (Γ. 'Α.).
 77, 30: «expliceret» μᾶλλον διατύπωση τοῦ Μενάγια ἀντὶ «explicetur».
 77, 30 - 35: χωρὶς παραπομπή καὶ χωρὶς στίξη, πράγμα πού δημιουργεῖ ἀσάφεια στὸ νόημα.
 77, 36 - 42: Medit. σ. 35 στ. 6 - 15.
 77, 41: «statueret» μᾶλλον διατύπωση τοῦ Μενάγια ἀντὶ «statuere».
 78, 10: «cogito ergo sum» λατιν., «νοῶ ἄρα εἶμαι».
 78, 22: (ist) προσθήκη (Γ. 'Α.).
 78, 27: (sich) προσθήκη (Γ. 'Α.).
 78, 34: (wird) προσθήκη (Γ. 'Α.).
 79, 1: (es) προσθήκη (Γ. 'Α.).
 79, 25: «modi» λατιν., «τρόποι».
 79, 32 - 35: Medit. σ. 35 στ. 6 - 15.
 79, 35 - 41: Medit. σ. 40 στ. 12 - 20.
 79, 38: (...): προσθήκη (Γ. 'Α.).
 80, 2: «substantiae» λατιν., «οὐσίες».
 80, 3: «accidentia» λατιν., «συμβεβηκότα».
 80, 16: «re ipsa et formaliter» λατιν., «ὡς πρὸς τὸ ἴδιο τὸ πράγμα καὶ ὡς πρὸς τὴ μορφή».
 80, 33 - 34: Medit. σ. 40 στ. 21 - 23.
 80, 34 - 36: Medit. σ. 41 στ. 1 - 2.
 80, 37 - 40: Princ. Phil. σ. 11 § XVII στ. 18 - 21.
 80, 37: (...): προσθήκη (Γ. 'Α.).
 80, 40 - 41: Princ. Phil. σ. 11 § XVII στ. 21 - 22.
 81, 23 - 29: Princ. Phil. σ. 11 § XVIII στ. 23 - 29.
 81, 27: (...): Προσθήκη (Γ. 'Α.).
 81, 27 - 29: Princ. Phil. σ. 12 § XVIII στ. 5 - 8.

- 81, 30 - 34: Medit. σ. 46 στ. 11 - 18.
 81, 16: «causa» λατιν., «αίτια».
 81, 35 - 40: Medit. σ. 66 στ. 4 - 11.
 81, 35: ⟨...⟩ προσθήκη (Γ. 'Α.).
 82, 1: «causa» λατιν., «αίτια».
 82, 6: «modus» λατιν. «τρόπος».
 82, 25 - 27: Medit. σ. 52 στ. 18 - 22.
 82, 28 - 31: Princ. Phil. σ. 16 § XXIX στ. 9 - 13.
 82, 31: ⟨...⟩ προσθήκη (Γ. 'Α.).
 82, 31 - 34: Princ. Phil. σ. 16 § XXX στ. 18 - 22.
 82, 35 - 38: Medit. σ. 79 στ. 11 - 14.
 82, 36: ⟨...⟩ προσθήκη (Γ. 'Α.).
 82, 38: Medit. σ. 80 στ. 4.
 83, 6 «extensio» λατιν., «έκταση».
 83, 22 - 25: Princ. Phil. σ. 42 § IV στ. 48.
 83, 22: ⟨...⟩ προσθήκη (Γ. 'Α.).
 83, 26 - 29: Princ. Phil. σ. 42 § IV στ. 18 - 22.
 83, 30 - 34: δέν μπόρεσα νά ταυτίσω τò πρωτότυπο.
 83, 35 - 36: Resp. σ. 440 στ. 21 - 23.
 83, 36: ή σελίδα 15ν είναι λευκή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Β'
ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Μαρτυρία ἀριθ. 1

Παραπεμπτικὸ ἐγγράφο τοῦ *Procancellarius* τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας *A. Westermann* πρὸς τοὺς καθηγητὰς τῆς ἴδιας Σχολῆς μετ' ἡμερομηνία 7.10.1838.

Wohlgeborene

Hochzuverehrende Herren Collegen

Beifolgend habe ich die Ehre Ihnen das Gesuch des Herrn D. Johannes Menaja nebst Probeschrift zur Beurtheilung vorzulegen. Derselbe hat zu Pisa, München und Berlin studirt u. am ersteren Orte nach rühmlich bestandnem Examen im J. 1833 bereits das juristische Doctorat erworben. Das mir mitgetheilte Diplom beizulegen, habe ich Abstand genommen, weil dasselbe seiner äußeren Beschaffenheit wegen sich zur Circulation nicht eignet.

Indem ich Ihrem Urtheil, um dessen möglichste Beschleunigung ich bitte, da der Petent sehr bald wieder von hier abzugehen gedenkt, entgegensehe, verbleibe ich mit größter Hochachtung

Euer. Wohlgeborenen
ergebenster

A. Westermann

d. Z. Proc. d. ph. Fac.

Leipzig
d. 7. Oct.
1838

Πηγή: *Archiv der Karl-Marx-Universität Leipzig UAL, Philosophische Fakultät, Promotionen, Nr. 175 Bl. 1.*

Μαρτυρία ἀριθ. 1, μετάφραση

Παραπεμπτικὸ ἐγγράφο τοῦ *Procancellarius* τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας *A. Westermann* πρὸς τοὺς καθηγητὰς τῆς ἴδιας Σχολῆς μετ' ἡμερομηνία 7.10.1838.

Εὐγενέστατοι

Ἐντιμότατοι Κύριοι Συνάδελφοι

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ Σᾶς ὑποβάλω συνημμένως τὴν αἴτηση τοῦ κυρίου Δρος Ἰωάννου Μενάγια μαζὶ μὲ τὴ δοκιμαστικὴ διατριβὴ γιὰ κρῖση. Ὁ ἴδιος σπούδασε στὴν Πίζα, στὸ Μόναχο καὶ στὸ Βερολίνο καὶ στὴν πρώτη πόλιν ἀπέκτησε τὸ διδακτορικὸ δίπλωμα τῆς Νομικῆς τὸ ἔτος 1833, ἀφοῦ πέρασε μὲ ἔπαινο τὶς ἐξετάσεις. Διστάζω νὰ Σᾶς συνυποβάλω τὸ δίπλωμα ποῦ μοῦ ἐμπιστεύθηκε, γιὰτὶ λόγῳ τῆς ἐξωτερικῆς καταστάσεώς του δὲν εἶναι κατάλληλο γιὰ νὰ κυκλοφορήσῃ. Ἐνῶ περιμένω τὴν κρῖση Σας καὶ Σᾶς παρακαλῶ νὰ τὴν ἐπισπεύσετε ὅσον εἶναι δυνατόν, γιὰτὶ ὁ αἰτῶν σκοπεύει νὰ ἀναχωρήσῃ σύντομα ἀπὸ ἐδῶ, διατελῶ μὲ ὕψιστο σεβασμὸ.

Λειψία
7 Ὀκτ.
1838

Στὴν εὐγένειά Σας
ἀφοσιωμένος
A. Westermann
Νῦν Proc. τῆς Φιλοσ. Σχολῆς

Μαρτυρία ἀριθ. 2

Παραπεμπτικὸ ἔγγραφο τοῦ Procancelarius τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας A. Westermann πρὸς τοὺς καθηγητὰς τῆς Σχολῆς μὲ ἡμερομηνία 11.10.1838.

Decane maxime spectabilis,
Senior gravissime,
Hochzuverehrende Herren Collegen

Indem ich Ihnen die beiden Gesuche des Dr. iur. Jo. Menaja aus Griechenland u. des Cand. Wogram aus Königsberg um Ertheilung der philos. Doctor - Würde nebst den erforderlichen Zeugnissen u. Probeschritten (die des ersteren ist Deutsch geschrieben, was jedoch wohl keinen Anstoß geben kann, indem er als Grieche eben so wohl u. unter noch größeren Schwierigkeiten die deutsche Sprache als die lateinische erst erlernen mußte, u. auch vor einigen Jahren ein Landsmann desselben aus gleicher Rücksicht bei uns Deutsch examinirt wurde) zur Begutachtung vorlege, erlaube ich mir dieselben unter Beziehung auf die gleichfalls beiliegenden Beurtheilungen der eingereichten Probe-

schriften durch die Herren Coll. Hartenstein u. Drobisch Ihrer geneigten Berücksichtigung zu empfehlen.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Leipzig
d. 11. Oct.
1838

Eu. Spectab. Hochw. u. Wohlgeb.
ganz ergebenster
A. Westermann
d. Z. Procanc. d. ph. Fac.

Πηγή: Archiv der Karl-Marx-Universität Leipzig UAL, Philosophische Fakultät, Promotionen, Nr. 175 Bl. 3.

Μαρτυρία ἀριθ. 2, μετάφραση

Παραπεμπτικὸ ἔγγραφο τοῦ Procancellarius τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας A. Westermann πρὸς τοὺς καθηγητὲς τῆς ἴδιας Σχολῆς μὲ ἡμερομηνία 11.10.1838.

Ἐκλαμπρότατε Κύριε Κομήτορα
Ἐμβριθέστατε Πρεσβύτα
Ἐντιμώτατοι Κύριοι Συνάδελφοι

Σᾶς στέλνω τὶς δύο αἰτήσεις τοῦ Δρος νομ. Ἰω. Μενάγια ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ ὑποψήφιου Wogram ἀπὸ τὸ Königsberg, γιὰ νὰ διατυπώσετε γνώμη σχετικὰ μὲ τὴν ἀπονομὴ τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος μαζὶ μὲ τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ καὶ τὶς δοκιμαστικὲς διατριβές. (Ἡ διατριβὴ τοῦ πρώτου εἶναι γραμμένη στὰ γερμανικά, πράγμα ὁμῶς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ ἀντιρρήσεις, γιὰτὶ ὁ ἴδιος ὡς Ἕλληνας χρειάστηκε νὰ μάθει καὶ μάλιστα μὲ μεγαλύτερη δυσκολία τὴ γερμανικὴ γλῶσσα ἀπὸ ὅ,τι πρωτύτερα τὴ λατινικὴ γλῶσσα καὶ γιὰτὶ πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια λάβαμε ὑπόψη παρόμοιους λόγους καὶ ἐξετάσαμε στὰ γερμανικά ἕναν συμπατριώτη του). Ἐπιτρέψτε μου νὰ ὑποβάλω στὴν καλοπροαίρετη προσοχὴ Σας τὶς αἰτήσεις αὐτὲς σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς ἐπίσης συνημμένες γνωματεύσεις τῶν Κυρίων Συναδέλφων Hartenstein καὶ Drobisch γιὰ τὶς δοκιμαστικὲς συγγραφές ποὺ ὑποβλήθηκαν.

Μὲ ἐξαιρετικὸ σεβασμὸ

Λειψία
11 Ὀκτ.
1838

Ἐγώ, ὁ ὑπογράφων, Ἐκλαμπρ. Ἐντιμ. καὶ Εὐγεν.
ὄλως ἀφοσιωμένος
(ὑπογραφή) A. Westermann
Νῶν Procanc. τ. Φ. Σχ.

Μαρτυρία ἀριθ. 3

Εισηγητική έκθεση τοῦ πρώτου εισηγητῆ G. Hartenstein γιὰ τὴ διατριβὴ τοῦ Μενάγια.

Procancellarie splendidissime,

Die vorl. Abhandlung des Herrn Dr. Menaja ist offenbar ihrem ganzen Inhalt nach weniger aus dem Studium des Cartesius, als aus der Hegel'schen Philosophie und ihrer Art, das historisch Gegebene aufzufassen, hervorgegangen. Indessen hat der Vf. allerdings die allgemeinsten Hauptpunkte in den Anfängen der Cartesianischen Philosophie zu entwickeln gesucht und scheint sich nicht ohne Fleiß und Erfolg bemüht zu haben sich der Denkweise der Hegel'schen Philosophie so weit zu bemächtigen, daß er von ihr auch in einer ihm fremden Sprache, Rechenschaft geben kann. An die dialectischen Verwickelungen, welche Bl. 6 u. 7 aufgestellt werden, hat Cartesius, nach dem, was in seinen eigenen Schriften steht, zu urtheilen, schwerlich gedacht. Daß die Abhandlung am Ende etwas kurz abbricht, mag theils durch die Natur der Sache, da die Fortsetzung in die sehr speziellen Lehrsätze der Cartesian. Naturphilosophie geführt haben würde, theils durch die Eile des Vf's entschuldigt werden. In den ausgeschriebenen Stellen des Cartesius habe ich einige Schreibfehler bemerkt.— Im ganzen würde ich es aber, obgleich eine strenge Kritik auch in dieser Arbeit gar manche Unvollkommenheiten würde nachweisen haben, u. obgleich ich dem Urtheil der Herren Collegen nicht vorgreifen will, für ungefährlich halten, dem Petenten das Doctordiplom nach Griechenland mitzugeben, daß die Abhandlung, was nicht immer der Fall ist, beweist, daß er sich wirklich mit Philosophie beschäftigt hat; wenn nicht auch der Umstand, daß die Abhandlung Deutsch geschrieben ist, und der Petent, da er sich hier aufhält, eigentlich noch mündlich examinirt werden müßte, ein Bedenken erregt, dessen Entscheidung ich der verehrten Facultät überlasse.

Hartenstein

Πηγή: Archiv der Karl-Marx-Universität Leipzig. UAL. Philosophische Fakultät, Promotionen, Nr. 175 Bl. (Rückseite).

Μαρτυρία ἀριθ. 3, μετάφραση

Εισηγητική έκθεση τοῦ πρώτου εισηγητῆ G. Hartenstein γιὰ τὴ διατριβὴ τοῦ Μενάγια.

Ἐκλαμπρότατε Procancellarie,

Ἡ παροῦσα πραγματεία τοῦ κυρίου Δρος Μενάγια προέκλυσε προφανῶς ὡς πρὸς ὄλο τὸ περιεχόμενό της λιγότερο ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Καρτεσίου καὶ περισσότερο ἀπὸ τὴ μελέτη τῆς φιλοσοφίας τοῦ Hegel καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς τελευταίας νὰ συλλαμβάνει τὰ ἱστορικὰ δεδομένα. Παρὰ ταῦτα ὁ συγγραφέας προσπάθησε πάντως νὰ ἀναπτύξει τὰ πιὸ γενικὰ κύρια σημεῖα τῶν ἀρχῶν τῆς καρτεσιανῆς φιλοσοφίας καὶ φαίνεται ὅτι δὲν κοπίασε χωρὶς ἐπιμέλεια καὶ ἐπιτυχία νὰ ἐξοικειωθεῖ τόσα μὲ τὸν τρόπο σκέψης τῆς φιλοσοφίας τοῦ Hegel, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ τὴν παρουσιάσει ἀκόμα καὶ σὲ μιὰ ξένη γι' αὐτὸν γλῶσσα. Σύμφωνα μὲ ὅσα ὑπάρχουν στὰ συγγράμματα τοῦ Καρτεσίου, εἶναι ἀπίθανο ὁ Καρτέσιος νὰ σκέφθηκε τὰ διαλεκτικὰ ἀμαλγάματα ποὺ ἐκτίθενται στὰ φύλλα 6 καὶ 7 τῆς διατριβῆς. Τὸ ὅτι ἡ πραγματεία διακόπτεται στὸ τέλος κάπως ἀπότομα, μπορεῖ νὰ συγχωρηθεῖ ἐν μέρει λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, ἐπειδὴ ἡ συνέχεια θὰ ὀδηγοῦσε στὶς πολὺ εἰδικές προτάσεις τῆς καρτεσιανῆς φιλοσοφίας τῆς φύσης, ἐν μέρει λόγῳ τῆς σπουδῆς τοῦ συγγραφέα. Στὰ χωρία τοῦ Καρτεσίου, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀντιγραφεῖ, παρατήρησα μερικὰ ὀρθογραφικὰ λάθη. Ἀλλὰ συνολικά, ἔστω καὶ ἂν μιὰ αὐστηρὴ κριτικὴ καὶ αὐτῆς τῆς ἐργασίας θὰ ἔκανε φανερὲς μερικὲς ἀτέλειες καὶ ἔστω καὶ ἂν δὲν θέλω νὰ προκαταλάβω τὴν κρίση τῶν κυρίων συναδέλφων, θὰ θεωροῦσα ἀκίνδυνο νὰ δώσουμε στὸν αἰτοῦντα τὸ διδακτορικὸ δίπλωμα νὰ τὸ πάρει μαζί του στὴν Ἑλλάδα, γιὰτὶ ἡ πραγματεία ἀποδεικνύει ὅτι ὁ αἰτῶν ἀσχολήθηκε πράγματι μὲ τὴ φιλοσοφία —κάτι ποὺ δὲν συμβαίνει πάντα—. Ἄν καὶ ἐπὶ πλέον τὸ γεγονός ὅτι ἡ πραγματεία εἶναι γραμμένη στὰ γερμανικὰ καὶ ὁ αἰτῶν, ποὺ διαμένει ἐδῶ, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετασθεῖ καὶ προφορικὰ, δημιουργεῖ κάποια ἐπιφύλαξη, σχετικὰ μὲ τὴν ὁποῖα ἀφήνω νὰ αποφασίσει ἡ σεβαστὴ Σχολή.

(ὑπογραφή) Hartenstein

Μαρτυρία ἀριθ. 4

Εἰσηγητικὴ ἐκθεση τοῦ δεύτερου εἰσηγητῆ M. W. Drobisch γιὰ τὴ διατριβὴ τοῦ Μενάγια.

Ich fühle mich nicht bewogen, dem vorteilhaften Urtheile des Herrn Coll. Hartenstein, der in dieser Sache weit kompetenter ist als ich, entgegenzutreten. Daß Herr Dr. de Menaja selbst Vs. der Abhandlung ist, halte ich nach dem Zeugniß des von uns promovirten Dr. ph. Alex. Wenizelos, der mir persönlich vortheilhaft bekannt ist, für wahrschein-

lich. Ob er die Arbeit aus dem Cartesius oder aus einer anderen mittelbaren Quelle geschöpft hat, ist eine andere Frage. Ersteres würde voraussetzen, daß ihn die Hegelsche Philosophie so durchdrungen habe, daß er nun in der That auch ein anderes System nur mit deren Augen zu schauen vermag. Daß der Inhalt nicht geradezu aus einem deutschen Werke geschöpft seyn kann (das näher zu untersuchen sind mir bei der gewünschten Eile die Hilfsmittel nicht zur Hand), scheinen die vielen Mängel der Sprache zu beweisen. Der Mangel aller empfehlenden Zeugnisse von den Berliner Gelehrten, mit denen er Umgang hatte, ist allerdings etwas auffallend. Doch zuletzt schützt wohl vor dem schlimmsten Falle das Doctordiplom von Pisa. Ein mündliches Examen, was das sicherste gewesen wäre, scheint er als Doctor juris nicht haben bestehen wollen. Ohne mich für das Gesuch besonders interessiren zu können, will ich der Gewährung wenigstens nicht entgegen seyn.

Drobisch

Πηγή: Archiv der Karl-Marx-Universität Leipzig. UAL Philosophische Fakultät, Promotionen, Nr. 175 Bl. 2.

Μαρτυρία ἀριθ. 4, μετάφραση

Εἰσηγητικὴ ἐκθεση τοῦ δεύτερου εἰσηγητῆ M. W. Drobisch γιὰ τὴ διατριβὴ τοῦ Μενάγια.

Δὲν ἔχω λόγους νὰ διατυπώσω ἀντίρρηση γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ κρίση τοῦ κυρίου συναδέλφου Hartenstein, ὁ ὁποῖος στὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ἀρμοδιότερος ἀπὸ ἐμένα. Ὅτι ὁ κύριος Δρ. Ντε Μενάγια εἶναι ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὴς τῆς πραγματείας, θεωρῶ πιθανὸν σύμφωνα μὲ τὴν ἐπίσημη βεβαίωση τοῦ Δρος τῆς φιλοσοφίας Ἀλεξ. Βενιζέλου, τὸν ὁποῖο ἀνακηρύξαμε ἐμεῖς διδάκτορα καὶ τὸν γνωρίζω πολὺ καλά. Ἄν αὐτὸς ἔγραψε τὴν ἐργασία χρησιμοποιώντας τὸν Καρτέσιο ἢ κάποια ἄλλη ἔμμεση πηγή, εἶναι ἓνα ἄλλο ἐρώτημα. Τὸ πρῶτο θὰ προϋπόθετε ὅτι ἡ ἐγελιανὴ φιλοσοφία τὸν ἔχει διαποτίσει τόσο, ὥστε πραγματι μπορεῖ νὰ ἰδεῖ ἀκόμα καὶ ἓνα ἄλλο φιλοσοφικὸ σύστημα μόνον μὲ τὰ μάτια ἐκείνης. Ὅτι τὸ περιεχόμενον δὲν μπορεῖ ἀκριβῶς νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία κάποιου γερμανικοῦ ἔργου (ἐρώτημα ποὺ δὲν μπορῶ νὰ διερευνήσω, γιὰ τὸ θέμα ἐπέλγει καὶ δὲν ἔχω πρόχειρα τὰ βοηθητικὰ μέσα), μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ ἀποδεικνύουν οἱ πολλὲς ἀδυναμίες τῆς γλώσσας. Ἡ ἀπουσία κάθε συστατικοῦ πιστοποιητικοῦ ἀπὸ τοὺς λογίους τοῦ Βερολίνου, μὲ τοὺς

